

Secció III. Altres disposicions i actes administratius

CONSELL INSULAR DE MALLORCA

DEPARTAMENT DE CULTURA, PATRIMONI I POLÍTICA LINGÜÍSTICA

3903

Acord del Ple de la declaració com a Bé d'Interès Cultural de la Col·lecció d'obres El Món d'UBU, de Joan Miró procedents del Fons la col·lecció Serra. Exp. 123/19

El Ple del Consell Insular de Mallorca, en sessió de 13 de febrer de 2020, va adoptar, entre d'altres, el següent acord:

“En data 13 de març de 2019 (núm. reg. 8673) va tenir entrada al Servei de Patrimoni Històric, remesa per la Sra. Carmen Serra Magraner, en nom propi i en representació de Miguel A. Serra Magraner i Paula M. Serra Magraner, sol·licitud de declaració com a Bé Catalogat a favor de la col·lecció d'obres *El Mundo de UBU*, de Joan Miró.

La col·lecció “El Món d'UBU” de Joan Miró procedents del fons de la Col·lecció Serra, es troba dipositada al Museu del Baluard, és un dels conjunts més importants de l'obra de Miró sobre aquest personatge i que constitueix un conjunt artístic únic, tant pel que fa a la temàtica, com per la qualitat de les obres. Més enllà de l'indubtable valor artístic de les tres grans sèries, aquesta col·lecció permet reconèixer les motivacions ideològiques i polítiques de l'artista en contra de la dictadura, el seu interès amb el món de l'escena, o part del seu procés creatiu a través de dibuixos preparatoris on, a més de l'espontaneïtat i inspiració, es pot veure el procés de reflexió i de creació de l'obra mironiana.

La CIPH a la sessió de dia 16 d'abril de 2019, va acordar denegar la incoació com a Bé Catalogat de la col·lecció d'obres *El món d'Ubú* de Joan Miró i incoar l'expedient de declaració com a Bé d'Interès Cultural de la col·lecció d'obres *El món d'Ubú* de Joan Miró procedents del fons de la Col·lecció Serra, dipositades actualment al Museu Es Baluard de Palma en base a l'informe tècnic de dia 1 d'abril de 2019, que s'adjunta i forma part integrant del present acord. Es va publicar al BOIB número 54 de 25/04/2019.

El 17 d'abril de 2019, es va sol·licitar informe preceptiu a l'Ajuntament de Palma, per la Llei de capitalitat.

Es va sol·licitar informe a la UIB i es va emetre amb data 6 de juny de 2019 i conclou:

“[...] manifesta el seu acord en la Declaració com a BIC de la col·lecció d'obres El Mon d'Ubú de Joan Miró procedents del Fons Serra [...]”

Atès que s'ha obert el tràmit d'informació pública (BOIB 132 de 28 de setembre de 2019).

Atès que s'ha obert el tràmit d'audiència als interessats.

Atès que no s'han presentat al·legacions en cap dels tràmits.

Atès que la Comissió Insular de Patrimoni Històric, en la sessió celebrada el dia 17 de desembre de 2019, adoptà per unanimitat la proposta d'acord per elevar al Ple la declaració com a Bé d'Interès Cultural de la col·lecció d'obres *El món d'Ubú* de Joan Miró procedents del fons de la Col·lecció Serra, dipositades actualment al Museu Es Baluard de Palma en base a l'informe tècnic de dia 1 d'abril de 2019.

Atès que d'acord amb l'article 10 de la Llei 12/1998, l'òrgan competent per la declaració de bé d'interès cultural és el ple a proposta de la Comissió insular de Patrimoni Històric.

Atès el que disposen els articles 7 i ss, de la Llei 12/1998, de 21 de desembre, del Patrimoni Històric de les Illes Balears, en relació amb la Llei 39/2015, d'1 octubre, del procediment administratiu comú de las Administracions Públiques, concretament el Capítol IV del Títol IV, i d'acord amb les competències atribuïdes per la Llei 6/1994, de 13 de desembre, als Consells Insulars en matèria de Patrimoni Històric.

Atès el Reglament Orgànic del Consell Insular de Mallorca, aprovat pel Ple de dia 12 d'abril de 2018, amb correcció d'errades materials aprovades pel Ple de 12 de juliol de 2018 (BOIB núm. 89, de 19/07/2018),

Atès que s'han dut a terme tots els tràmits establerts per la legislació vigent en matèria de patrimoni històric per a la declaració com a Bé Interès Cultural de la col·lecció d'obres *El món d'Ubú* de Joan Miró procedents del fons de la Col·lecció Serra, la Presidenta de la Comissió Insular de Patrimoni Històric eleva al Ple la següent proposta d'

ACORD

1.-Aprovar la declaració com a Bé d'Interès Cultural de la col·lecció d'obres *El món d'Ubú* de Joan Miró procedents del fons de la Col·lecció Serra, dipositades actualment al Museu Es Baluard de Palma en base a l'informe tècnic de dia 1 d'abril de 2019, que s'adjunta i forma part integrant del present acord.

2.- Els efectes d'aquesta declaració són els que genèricament estableixen la Llei 12/1998, de 21 de desembre, del patrimoni històric de les Illes Balears i la normativa concordant.

3- Notificar aquesta resolució als interessats, a l'Ajuntament de Palma, i al Govern de les Illes Balears.

4.- Publicar aquest declaració al Butlletí Oficial de les Illes Balears i al Butlletí Oficial de Estat i **anotar**-ho al Registre Insular de Béns d'Interès Cultural de Mallorca i **comunicar**-ho a la Comunitat Autònoma de les Illes Balears perquè procedeixi a la seva anotació al Registre de Béns d'Interès Cultural de les Illes Balears i a la vegada comunicui al Registre General de Béns d'Interès Cultural de l'Estat les inscripcions i anotacions que es realitzin.”

La qual cosa us comunic per a que en tingueu coneixement i als efectes oportuns.

Palma, 9 març de 2020

La vicepresidenta primera i consellera executiva de Cultura, Patrimoni i Política lingüística,
Isabel Busquets Hidalgo

Annex I: Es publica com a annex I l'informe tècnic de dia 1 d'abril de 2019. La documentació complementària consta a l'expedient administratiu.

En data 13 de març de 2019 (núm reg. 8673) va tenir entrada al servei de patrimoni, remesa per la Sra. Carmen Serra Magraner, en nom propi i en representació de Miguel A. Serra Magraner i Paula M. Serra Magraner, sol·licitud de declaració com a Bé Catalogat a favor de la col·lecció d'obres *El Mundo de UBU*, de Joan Miró.

1. FITXA TÈCNICA

Autor: Joan Miró

Denominació: Col·lecció d'obres *El món d'Ubú* de Joan Miró procedents del fons de la Col·lecció Serra

Ubicació actual: Es Baluard Museu d'Art Modern i Contemporani de Palma

Datació: 1953-1978

Tècnica i material: Varis

Mides: Varis

2. MEMÒRIA HISTÒRICA I DESCRIPTIVA

El personatge d'Ubú, creat pel dramaturg francès Alfred Jarry (Laval, França 1873-París, 1907) va seduir a Miró, com mostra el fet que, durant quasi trenta anys, va realitzar diferents treballs sobre aquesta figura del rei tirà, el qual, per a Miró, era la representació del dictador Franco.

Jarry, precursor del Dadaisme i del Surrealisme, i figura imprescindible per conèixer les avantguardes del segle xx en el teatre i la narrativa experimental, va crear el personatge d'Ubú, a principis de 1890, com l'arquetip de la crueltat, del despotisme del poder i de la tirania. El primer drama amb aquest personatge es va estrenar el 1896 amb l'obra *Ubú roi*, considerada com la primera representació del teatre de l'absurd. Jarry va escriure altres obres amb Ubú com a protagonista: *Almanach illustré du Père Ubu* (1899), *Ubu enchaîné* (1900) i *Ubu sur la butte* (1901).

L'interès que aquest personatge va provocar en Miró es va plasmar el 1966 en un primer llibre de bibliòfil titulat *Ubu Roi*, amb 13 litografies amb imatges acolorides i amb volum, que acompanyen el text de l'obra teatral d'Alfred Jarry.

El 1971 veuria la llum la segona sèrie litogràfica, *Ubu aux Baléares*, integrada per 23 litografies amb textos de Miró, poèticament surrealistes i al·lusius a l'obra de Jarry. En aquest cas, les imatges són bàsicament línies mesclades amb paraules i frases, amb algunes línies de color per accentuar el volum.

Quatre anys més tard, el 1975, Miró treballa el seu darrer llibre sobre el personatge d'Ubú, *L'Enfance d'Ubu*, amb 39 litografies, acompanyades de textos de l'artista amb dites populars de l'illa (blasfèmies, obscenitats, etc.). En aquest cas, el llenguatge artístic és més sintètic i lineal, i utilitza, en algunes peces, la tècnica del collage.

Aquestes tres obres varen ser editats pel crític i mecenes d'art Stratis Eleftheriades (Mitilene, Grècia 1897 - Paris 1983), més conegut com Tériade, un dels editors artístics més prestigiosos, que va treballar amb Matisse, Picasso, Cartier-Bresson o Le Corbusier, entre d'altres.

La relació de Miró amb Ubú va continuar amb la transposició d'alguns d'aquests dibuixos a una versió tridimensional per a la representació teatral *Mori el Merma* posada en escena pel grup de teatre de putxinel·lis Claca, sota la direcció de Joan Baixas, al Teatre Principal de Palma el març de 1978 i el juny del mateix any al Liceu de Barcelona. Per a aquestes representacions, Joan Miró va dissenyar part de l'escenografia, el teló de boca, màscares i ninots tridimensionals d'alguns dels personatges que apareixen a les litografies, com ara Merma (Ubú), Le Chien d'Ubú, o l'Abanderat, aquests dos darrers conservats a la col·lecció que ens ocupa. Tot el procés de treball va quedar documentat per Francesc-Català Roca.

Junt amb aquests llibres i algunes de les peces dissenyades per a *Mori el Merma*, la col·lecció dipositada al Museu del Baluard, també inclou dibuixos preparatoris per a l'elaboració de les litografies, així com fotografies, esbossos i anotacions sobre els personatges d'Ubú.

3. DESCRIPCIÓ I ESTAT DE CONSERVACIÓ.

La col·lecció ara objecte de declaració està conformada per:

- 3 carpetes litogràfiques:

- o *Ubu Roi*, que consta de 13 litografies.
- o *Ubu aux Baléares*, que consta de 25 litografies i 7 fulls amb impressió de text)
- o *L'enfance d'Ubu*, que consta de 24 litografies i 15 fulls amb impressió de text)

- 2 de les figures originals dels personatges de l'obra de teatre:

- o *Le Chien d'Ubu*
- o *L'Abanderat*

- 2 dibuixos originals:

- o *Dessin pour Ubu*
- o *Personage, oiseau, chien*

- Els dibuixos preparatoris per a Le Chien d'Ubu

- La carpeta de fotografies amb els personatges i actors de l'obra teatral Mori el Merma

- El dossier de dissenys (notes de treball i dibuixos originals) per a l'obra teatral Mori el Merma

- Un programa de mà de l'obra teatral Mori el Merma

Les fitxes descriptives i les fotografies de cadascuna de les peces apareixen al document adjunt (annex1).

L'estat de conservació de les peces és en general bo. En el moment de redactar aquest informe, totes les litografies, la carpeta Mori el Merma, el dossier Mori el Merma i el programa de mà es troben en els dipòsits del museu, correctament ubicades. En qualsevol cas, és recomanable una revisió exhaustiva del seu estat de manera periòdica.

4. PRINCIPALS MESURES DE PROTECCIÓ.

La declaració com a Bé d'Interès Cultural que es proposa implica la presa de les següents mesures:

S'haurà de mantenir la unitat de tota la col·lecció que ara es proposa declarar Bé d'Interès Cultural, en aplicació de l'art. 46 de la llei 12/98, del patrimoni històric de les Illes Balears.

El bé s'haurà d'ubicar en un espai amb condicions adequades per a la seva correcta conservació. S'haurà de mantenir en un espai lliure de pols, amb neteges suaus i en sec, evitant neteges agressives. Caldrà aïllar-lo del terra, murs i altres possibles focus d'humitats, així com de fonts lumíniques inadequades.

S'haurà de comunicar a l'administració competent en matèria de patrimoni històric qualsevol acte jurídic i tècnic que pugui afectar a les obres que ara es proposa la seva declaració.

Qualsevol intervenció de conservació o restauració que s'hagi de dur a terme sobre qualsevol de les obres integrants de la col·lecció haurà d'anar precedida pel lliurament del projecte corresponent signat per tècnic competent a fi de tramitar la seva autorització prèvia per part de la CIPH.

En tot cas, s'haurà d'estar al que assenyala la llei 12/98, del patrimoni històric de les Illes Balears, especialment en el seus articles 3 (col·laboració dels particulars), 22 (protecció general dels béns del patrimoni històric), 26 (deure de conservació), 27 (incompliment del deure de conservació), 28 (reparació de danys), 44 (Règim general dels béns mobles), 47 (conservació).

5. CONCLUSIONS

La col·lecció dipositada al Museu del Baluard, constitueix un dels conjunts més importants de l'obra de Miró sobre aquest personatge. Més enllà de l'indubtable valor artístic de les tres grans sèries, aquesta col·lecció permet reconèixer les motivacions ideològiques i polítiques de l'artista en contra de la dictadura, el seu interès amb el món de l'escena, o part del seu procés creatiu a través de dibuixos preparatoris on, a més de l'espontaneïtat i inspiració, es pot veure el procés de reflexió i de creació de l'obra mironiana.

Hem entès, doncs que, en aplicació de la llei 12/98, de 21 de desembre, del patrimoni històric de les Illes Balears, la col·lecció d'obres *El món d'Ubú* de Joan Miró procedents del fons de la Col·lecció Serra, dipositades actualment al Museu Es Baluard de Palma - que es relacionen al document adjunt - constitueixen un conjunt artístic únic, tant pel que fa a la temàtica, com per la qualitat de les obres.

Per tant, proposam

1. **Denegar la incoació com a Bé Catalogat** de la col·lecció d'obres *El món d'Ubú* de Joan Miró procedents del fons de la Col·lecció Serra, dipositades actualment al Museu Es Baluard de Palma.
2. **Proposar la incoació com a Bé d'Interès Cultural** de la col·lecció d'obres *El món d'Ubú* de Joan Miró procedents del fons de la Col·lecció Serra, dipositades actualment al Museu Es Baluard de Palma.

